

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лук'янова К. А. Особливості соціально-педагогічної роботи з переселенцями в Україні: реалії та перспективи. Стаття присвячена аналізу проблеми переселенців зі сходу України та особливостям соціально-педагогічної роботи з ними. Автор продемонстрував переконливе розуміння того факту, що проведення Антитерористичної операції на сході української держави призвело до надзвичайно складної політичної та соціально-економічної ситуації в нашій країні. Це викликало занепокоєння соціально-психологічним станом тієї частини населення, яка була вимушена мігрувати до безпечних регіонів країни. У зв'язку з цим проблема теоретичного обґрунтування та практичної реалізації комплексу соціально-педагогічної допомоги, надання соціальних послуг переселенцям та їх сім'ям, на думку автора, посідає провідне місце у сучасному українському суспільстві. Автор розглядає причини різнопланового характеру, які послугували поштовхом до вимушеної міграції жителів Луганської та Донецької областей. Зазначено основні проблеми, які порушують нормальну життєдіяльність людей, а також можливі наслідки негативних впливів на особистість. Різноманіття поглядів щодо особливостей допомоги та функцій соціального працівника з категорією переселенців дало змогу зазначити провідні напрямки допомоги, інтеграція та взаємозв'язок яких сприятиме ефективній організації та реалізації соціально-педагогічної роботи. Особливої уваги потребують вразливі верстви населення (діти, інваліди, люди похилого віку тощо), яким вкрай необхідна професійна, якісно організована та ефективна соціально-педагогічна допомога висококваліфікованих спеціалістів. Автором представлені характерні особливості надання допомоги переселенцям на державному рівні, в окремих регіонах країни, а також міжнародними та волонтерськими організаціями. Зазначено статистичні дані, які відображають стан проблеми як в Україні загалом, так і в окремих її регіонах. У статті наведено й недоліки організації соціально-педагогічної допомоги, недосконалість її надання переселенцям та їх сім'ям. Автором зазначено пропозиції щодо особливостей впровадження системи підтримки даної категорії населення, вдосконалення комплексу соціальних послуг, залучення до цієї діяльності досвідчених соціальних працівників та соціальних педагогів, які сприятимуть подоланню проблем соціально-психологічного характеру та активізації внутрішнього потенціалу особистості.

Ключові слова: міграція, переселенці, соціальна робота, соціально-педагогічна робота, соціально-психологічна допомога, соціальна реабілітація, соціальний працівник, соціальний педагог.

Лукьянова Е. А. Особенности социально-педагогической работы с переселенцами в Украине: реалии и перспективы. Статья посвящена анализу проблемы переселенцев с востока Украины и особенностям социально-педагогической работы с ними. Автор продемонстрировал понимание того факта, что проведение Антитеррористической операции на востоке украинского государства послужило возникновению крайне сложной политической и социальной ситуации в нашей стране. Это вызвало обеспокоенность социально-психологическим состоянием той части населения, которая была вынуждена мигрировать в безопасные регионы страны. В связи с этим проблема теоретического обоснования и практической реализации комплекса социально-педагогической помощи, оказания социальных услуг переселенцам и их семьям, по мнению автора, имеет ведущее значение в современном украинском обществе. Автор рассматривает причины различного характера, которые стали толчком к вынужденной миграции жителей Луганской и Донецкой областей. Отмечено основные проблемы, которые нарушают нормальную жизнедеятельность людей, а также возможные последствия отрицательных влияний на личность. Разнообразие взглядов касательно особенностей помощи категории переселенцев послужило определению ведущих направлений деятельности, интеграция и взаимосвязь которых будут способствовать эффективной организации и реализации социально-педагогической работы. В особом внимании нуждаются уязвимые слои населения (дети, инвалиды, люди преклонных лет), которым крайне необходима профессиональная, качественно организованная и эффективная социально-педагогическая помощь высококвалифицированных специалистов. Автором представлены характерные особенности оказания помощи переселенцам на государственном уровне, в конкретных регионах страны, а также международными и волонтерскими организациями. Отмечено статистические данные, которые отображают состояние проблемы как в Украине в целом, так и в конкретных ее регионах. В статье представлены и недостатки организации социально-педагогической помощи, несовершенство ее оказания переселенцам и их семьям. Автором предложены особенности внедрения системы поддержки данной категории населения, усовершенствование комплекса социальных услуг, привлечение к данной деятельности социальных работников и социальных педагогов, которые будут способствовать преодолению проблем социально-психологического характера и активизации внутреннего потенциала личности.

Ключевые слова: миграция, переселенцы, социальная работа, социально-педагогическая работа, социально-психологическая помощь, социальная реабилитация, социальный работник, социальный педагог.

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день українська держава перебуває у досить скрутному становищі. Воєнні дії та проведення Антитерористичної операції на сході України послугували причиною занепаду економічної, політичної, соціальної сфер нашої країни. Некеровані дії бойовиків, прагнення оволодіти владою на українських землях будь-якими методами створюють одну з найскладніших соціальних проблем для жителів східних областей, які вимушені залишати свої домівки заради збереження власного життя та життя своїх сімей. Вимушені переселенці перебувають між двома полюсами проблем: рідна домівка та стабільна робота, любов до Батьківщини і всього українського може стати причиною загибелі; а в районах, незахоплених бойовиками, брак коштів може стати причиною не менших страждань. Відповідно, вони мають потребу в матеріальній, фінансовій, соціально-педагогічній і психологічній допомозі та підтримці. Стрес, пов'язаний із позбавленням домівки, відсутністю стабільності та звичного стану речей, втратою годувальників, друзів, родичів, батьків, позбавлення їхньої турботи і любові, негативно впливає на особистість. Особливо гостро сприймають цю ситуацію діти, психіка яких досить чутлива до травмуючих подій. Скрутне становище призводить до відчуття дискомфорту, зниження активності та самооцінки, підвищення тривожності, агресивності, виникнення негативного ставлення до інших людей. Тому дана проблема, яка є не лише політичною, а й соціальною та психологічною, потребує комплексної соціально-педагогічної роботи та особливих ресурсів для її вирішення, особливо полегшення стану вимушених переселенців та їх дітей.

Аналіз наукових досліджень. Проблематика мігрантів, біженців, переселенців містить широке коло теоретичних та практичних питань. Тому ці питання висвітлюються у різних сферах наукових досліджень, а саме освітньої парадигми міграції (В. Коновальчук, А. Шацька), історико-правовий (В. Андрієнко, О. Зайцева, Я. Кондратьєв, Ю. Моргун, О. Піскун, А. Похлебаєва), етнологічний (Ю. Арутюнян, Ю. Бромлей), соціологічний (О. Малиновська) її аспекти. Дж. Беррі, В. Грищенко, Г. Солдатова, А. Фернхем досліджували особливості соціально-психологічної адаптації переселенців до нового етнокультурного середовища.

Дослідженнями особливостей соціально-педагогічної роботи займалися О. Безпалько, І. Зверєва, А. Капська, Г. Лактіонова, В. Поліщук, С. Харченко.

Щодо особливостей соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями зі сходу України, то дана проблематика не була до сьогоднішнього часу актуальною в нашій країні, тому й наукові дослідження в цій сфері майже не представлені.

Мета дослідження. Метою нашого дослідження є визначення основних положень, особливостей та напрямів соціальної, соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями та їхніми сім'ями зі сходу України, а також ефективності її проведення.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз педагогічної та психологічної літератури щодо визначення сутності даної проблематики.
2. Обґрунтувати основні положення та напрямки соціальної та соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями.
3. Вивчити стан проблеми соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями в Україні та її окремих регіонах.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи поняття міграції як соціального процесу, варто зазначити, що переміщення окремих груп та індивідів може мати як стихійний, хаотичний характер, так і організований, відрізнятися за масштабом, відстанню, часом перебування, мотивами. Тому специфіка соціальної роботи з населенням залежить від типу міграції. В залежності від територіального переміщення розрізняють внутрішню (переміщення в межах однієї країни) та зовнішню (переміщення з однієї країни в іншу) міграції. За ступенем керованості міграція буває двох видів: організована (за участю держави або суспільних органів) і неорганізована, стихійна (силами і засобами самих мігрантів). Щодо переміщення виділяють три види міграції: добровільну, яка здійснюється людиною з власної волі у зв'язку з наявними в неї потребами (необхідність працевлаштування, возз'єднання із членами сім'ї тощо); вимушену, яка виникає в результаті стихійних лих, воєнних конфліктів, ксенофобії та інших несприятливих змін соціально-політичної ситуації в тій чи іншій країні або регіоні; примусову, як наслідок певної політики держави [2, с. 12-15], [12, с. 177].

Стосовно осіб зі сходу України, то вони належать до вимушених переселенців, оскільки їх переміщення здійснюється в межах однієї країни через побоювання стати жертвами воєнного конфлікту, на відміну від біженців, які змушені покинути власну країну через страх бути переслідуваними за расовими, релігійними, національними причинами, за приналежність до певної соціальної групи або за політичні переконання.

У Статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» зазначено, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, який постійно проживає на території України, якого змусили або який самостійно покинув своє місце проживання, у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1]. Закон передбачає забезпечення належних умов соціальної адаптації, тимчасового житла, сприяння в працевлаштуванні, продовження здобуття освіти, сприяння можливості доручення коштів гуманітарної, благодійної допомоги, в тому числі з боку міжнародних установ, організацій країн.

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців в Україні на 9 лютого 2015 року зареєстровано 1007900 переселенців [13]. Не всі вони можуть самостійно вирішити свої проблеми щодо розміщення, пошуку роботи на новому місці, відновлення соціально схвальних способів життєдіяльності. До того ж немало з них потребують не лише матеріальної, а й юридичної, соціально-педагогічної та психологічної допомоги, створення

сприятливих умов для успішної соціальної адаптації. Дана проблема в нашій країні призвела до утворення численних негараздів, що підвищує необхідність проведення соціально-педагогічної роботи з даною категорією населення.

Дослідники етнопсихології та українського менталітету, зокрема А.М. Львовчкіна, зазначають найкращі риси українського народу – любов та прив'язаність до рідної землі, працелюбність, прагнення до індивідуальної свободи [6, с. 84-89, 97]. Таким чином, до основних проблем вимушених переселенців зі сходу України, пов'язаних з пошуком житла та роботи, приєднується ще й психологічні проблеми, які стосуються прив'язаності до рідного краю та небажанням покидати власну домівку, відсутністю можливості займатися улюбленою справою та вільно розпоряджатися індивідуальною свободою.

Варто зазначити, що досить часто доводиться стикатися із застосуванням до жителів сходу України принципу колективної провини. Та чи доречно вести про це мову? А. Ленгле зазначав, що ніхто не може бути винен в тому, чого не робив сам, або в тому, що сталося всупереч його волі. Тому неможлива й колективна провина. В кожному окремому випадку варто звертати увагу на особисту причетність, вважає А. Ленгле [7, Гл. 6].

А.А. Акмалова, В.М. Капіцин у соціальній роботі з мігрантами, зокрема й вимушеними переселенцями, виокремлюють три сфери життя людини, через які відбувається адаптація, пристосування переселенців [2, с. 36, 38-39]. Розглянемо їх детально.

Природно-антропологічна сфера, для якої постає механізм територіальної реабілітації та соціальної адаптації на новому місці. Оскільки дана сфера пов'язана з домівкою, природою, системою побутового обслуговування, переселенцю необхідна допомога в створенні нової ідентичності на новому місці.

Агентно-професійна сфера покликана забезпечити професійну адаптацію завдяки отриманню місця роботи, конкурентоспроможних якостей, їх репрезентації на ринку праці, збереженню трудової практики за фахом. У цьому випадку соціальний працівник активно співпрацює зі службами зайнятості, які займаються працевлаштуванням переселенців.

Духовно-культурна сфера допомагає підтримувати духовні цінності й духовну гідність. Тому найголовнішим завданням для соціальних працівників є допомога у відновленні та задоволенні духовних, соціокультурних потреб переселенців.

У взаємодії усі ці сфери сприяють зміцненню та активізації адаптаційного потенціалу особистості, запобіганню негативних впливів на неї, забезпечують охорону та захист прав.

І.Д. Зверєва та ряд інших дослідників у соціально-педагогічній роботі з переселенцями виокремлюють дві групи проблем, які потребують негайного вирішення [12, с. 186]:

- об'єктивні, пов'язані із забезпеченням правової нормативної бази фінансування, матеріального постачання, забезпеченням

життєдіяльності переселенців, а також підготовкою штату соціальних працівників;

- суб'єктивні – підтримка правової гідності людини, допомога у «відновленні» функцій в новому мікросоціумі для її успішної самореалізації, забезпеченні умов для формування у особистості соціальних якостей, а також соціально-психологічна підтримка.

Важливим є розвиток у вимушених переселенців здатності самостійного вирішення проблем та подолання труднощів.

А.Й. Капська виокремлює наступні функції соціального працівника, успішна реалізація яких, на нашу думку, сприятиме налагодженню ефективної соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями [4, с. 35-36]:

- соціально-побутова – сприяння у наданні необхідної допомоги у поліпшенні житлових умов або забезпеченні житлом, організації нормального побуту;
- соціально-медична – організація роботи по проведенню профілактики захворювань, співпраця з закладами охорони здоров'я у наданні медичної допомоги;
- соціально-педагогічна – створення сприятливих умов для соціальної адаптації, всебічного розвитку особистості, виявлення та задоволення соціокультурних потреб та інтересів у різних видах діяльності;
- соціально-психологічна – проведення консультацій, здійснення корекції міжособистісних відносин людей у різних соціальних інститутах, надання допомоги у соціальній реабілітації.

Оскільки проблема переселенців зі сходу України має комплексний характер, що пов'язано з наявністю у ній як об'єктивного, так суб'єктивного чинника, то й соціальна-педагогічна допомога, соціальна робота з цією категорією населення має носити інтегративний характер, включати всю сукупність необхідних заходів, забезпечувати ефективне виконання основних функцій у їх гармонійному поєднанні.

Тому визначальна роль у цій справі, на нашу думку, належить соціальному педагогу, працівнику соціальних служб, який виступає зв'язною ланкою адміністративно-правової системи соціального захисту з тими, для кого вона призначена, – переселенцями та їхніми сім'ями. Він має забезпечити доступність комплексу послуг наявних соціальних служб для клієнтів. Робота соціального педагога передбачає допомогу переселенцям у набутті навичок адекватного поведіння в новому соціальному середовищі, частиною якого є найближче оточення – сім'я, трудовий колектив, сусіди; надання ефективних гуманітарних послуг з метою поліпшення якості життя переселенців.

На державному рівні організовано систему допомоги цій категорії населення. Але, як свідчить практика та інформація ЗМІ, українська держава виявилася неготовою до вирішення подібної проблеми, оскільки активізувалась вона несподівано, та й досвіду подолання й налагодження

кризової ситуації такого рівня наша країна не має. Але можемо зазначити, що різноманітні міжнародні організації активно приймають участь у наданні допомоги Україні: представництво ООН, ПРООН, співробітники різних програм Міжнародного комітету Червоного Хреста. Світова громадськість не залишає нашу країну та окремих її громадян, зокрема переселенців зі сходу, наодинці з важкими проблемами, надають фінансову допомогу для підтримки жителів Донецької та Луганської областей, готові розпочати надання конкретної адресної допомоги. Окрім того, переселенців підтримують й численні волонтерські організації. Тому варто здійснювати координацію діяльності з вирішення даної проблеми на всіх рівнях, набувати досвіду [5, с. 5], [9, с. 5].

Міністерство соціальної політики призначило щомісячну адресну допомогу переміщеним особам та родинам у розмірах 884 гривні для непрацездатних громадян (пенсіонери, батьки, які доглядають за дітьми, інваліди), 442 гривні для працездатних громадян. Ці кошти передбачені для оплати орендованого житла та житлово-комунальних послуг [10, с. 5].

Стосовно працевлаштування, 42% роботодавців доводилось брати на роботу вимушених переселенців, третина компаній готова забезпечити працевлаштуванням, якщо буде така необхідність, і лише чверть роботодавців поки до цього не готові [10, с. 5].

Особливої допомоги потребують вразливі верстви населення, які були змушені покинути власні домівки, – громадяни похилого віку та інваліди I та II груп, які за станом здоров'я мають потребу в догляді, побутовому обслуговуванні, медичній допомозі. Таких людей в спеціальних медичних закладах забезпечують одягом та предметами першої необхідності [10, с. 5]. Але вони, на нашу думку, потребують не лише матеріальної, а й належної соціально-педагогічної допомоги, що спостерігається вкрай рідко.

У досить складній ситуації опиняються діти, які втратили батьків внаслідок воєнних дій. Відсутня можливість для призначення пенсії із втрати годувальника, оскільки немає документів, які б засвідчили подібний факт [9, с. 5]. Та фінансова допомога не врятує дитину від тяжких психологічних переживань, пов'язаних із втратою найближчої людини. Перебування в зоні воєнних дій, втрата батьків, чуже оточення є психотравмуючими факторами, ситуаціями підвищеного ризику виникнення реакції дезадаптації. Д.Н. Ісаєв під реакціями дезадаптації розуміє відносно короткочасні психогенні розлади, які виникають при зіткненні особистості зі складними або нездоланими обставинами і які порушують нормальне пристосування до умов існування. В складних випадках вони представлені хворобливими станами з переважно психічними, психомоторними і психосоматичними розладами, або ж їх поєднанням у структурі неврозів, аномального розвитку особистості або психопатій [3, с. 56]. Тому соціальний педагог у взаємодії з психологом та лікарем повинні надати таким дітям невідкладну соціально-психологічну та медичну допомогу. Створення у дитини почуття захищеності, психологічного комфорту, виявлення її потенційних фізичних та психічних ресурсів, активізація адаптаційного потенціалу, пред'явлення

вимог, які співвідносяться з її можливостями, – найважливіший напрям роботи соціального педагога з попередження реакції дезадаптації у дітей. На превеликий жаль, система соціально-педагогічної підтримки не налагоджена належним чином, тому й діти не отримують ефективної допомоги.

В окремих регіонах та містах України також здійснюється соціальна робота з даною категорією населення. Зокрема у місті Кривий Ріг створено Центр допомоги переселенцям з Луганської та Донецької областей, який успішно функціонує з 05 червня 2014 року. За інформацією начальника штабу С.І. Жупінаса, на 27 січня 2015 у Кривому Розі зареєстровано 10261 вимушених переселенців із Луганської, Донецької областей та анексованого Криму, з них 5300 сімей. Із цієї кількості зареєстрованих працездатних осіб нараховується більше 3000 громадян, пенсіонерів – більше 2000, дітей віком до 16 років – більше 3000, інвалідів – більше 300 [11].

З метою надання допомоги та вирішення соціальних проблем всі сім'ї підлягають соціальному інспектуванню, в результаті якого вивчаються їх потреби, у разі необхідності сім'ї беруться під соціальний супровід. Для вирішення проблемних питань переселенців залучаються всі суб'єкти соціальної роботи, благодійні та громадські організації.

Начальник штабу повідомив, що у Центрі переселенцям надається гуманітарна допомога у вигляді продуктових наборів, одягу та взуття, забезпечують засобами гігієни, постільною білизною, ковдрами, подушками, кухонним посудом. Окрім того, для забезпечення невідкладної допомоги функціонує медичний пункт, працівники якого у разі необхідності надають медичну допомогу, наявний телефон гарячої лінії. У Центрі допомоги знаходиться також психологічний пункт, але психолога викликають лише за запитом, якщо у людей виникає потреба у психологічній допомозі. Надається також медична допомога, загальна кількість людей, які її отримали, складає близько 3000 осіб, більше 500 громадян госпіталізовано, 67 жінок народили дітей. Міська влада забезпечує переселенців житлом.

Центр допомоги переселенцям з Луганської та Донецької областей, за словами С.І. Жупінаса, активно співпрацює з волонтерськими організаціями, які організовують гуманітарну допомогу: громадська організація Фонд «Українська перспектива», Жіноча сотня самооборони, представники Червоного Хреста тощо. Окрім того, до роботи залучені міграційна служба, центр зайнятості, служба з надзвичайних ситуацій.

Організовано здійснюється діяльність щодо влаштування дітей до дошкільних навчальних закладів (більше 200 дітей), загальноосвітніх шкіл (більше 700 осіб), професійно-технічних та вищих навчальних закладів (більше 70 громадян).

Проаналізувавши факти сьогодення, нами було виявлено що напрямки соціально-педагогічної роботи з переселенцями охоплюють здебільшого соціально-побутову та соціально-медичну сфери. Це, безперечно, важливо, адже без надійної матеріальної, фінансової та медичної допомоги людина не в змозі повноцінно функціонувати. Але, варто зазначити, що для якісного життя людям, які опинилися у тяжких життєвих обставинах, необхідна

соціально-педагогічна та соціально-психологічна допомога, яка наразі не організована належним чином. Не приділяють достатньої уваги й духовно-культурній сфері й задоволенню духовних потреб громадян, хоча людина є суспільною істотою, а включення у активне соціальне життя дає їй змогу відволіктися від буденного жахиття, в якому вона опинилася.

Наразі постає питання й про успішну адаптацію до нових умов життя, місця роботи для працездатних громадян та навчального закладу для дітей. Ось саме тут і виникає необхідність залучення до роботи соціальних працівників та соціальних педагогів, які виконуватимуть не лише посередницьку функцію, налагодження зв'язків із різноманітними соціальними службами, а сприятимуть активізації потенціалу можливостей особистості, організують соціально-терапевтичну допомогу, соціально-реабілітаційну роботу і потурбуються про психологічний комфорт вимушених переселенців.

Висновки. Українська держава та влада виявилися неготовими до вирішення економічних, політичних та соціальних проблем, які полонили нашу країну. Це стосується й вимушених переселенців зі сходу України, які покинули рідні домівки заради збереження власного життя та життя своїх родин. Державна допомога цій категорії населення, в силу відсутності досвіду зіткнення з подібною проблемою, налагоджена не досить ефективно, хоч уже починають працювати запрограмовані механізми. Найбільше виправдовують людські сподівання діяльність волонтерських організацій та міжнародних фондів. Та проаналізувавши ситуацію, було визначено, що допомога надається у більшій мірі матеріального, фінансового та медичного характеру, хоча й вона не досконала. Стосовно соціально-психологічної підтримки переселенців та їхніх сімей, соціально-педагогічної та соціально-терапевтичної допомоги, реабілітаційної роботи, то це скоріш виключення, а не правило. Хоча найбільш вразливі категорії переселенців – діти, діти-сироти, інваліди, люди похилого віку – потребують, в першу чергу, саме такої допомоги. Тому вважаємо за необхідне зазначити: задля того, щоб система підтримки вимушених переселенців працювала ефективно, мала інтегративний характер та охоплювала вирішення широкого кола проблем, варто здійснити її доопрацювання, залучити спеціалістів із сфери соціальної роботи, які, поряд із соціально-побутовою та соціально-медичною, виконуватимуть й соціально-педагогічну та соціально-психологічну функції.

Наразі проблема соціально-педагогічної допомоги переселенцям зі сходу України є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [Електронний ресурс] : Верховна Рада України ; Закон від 20.10.2014 № 1706-VII. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. – Назва з титул. екрану.
2. Акмалова А.А., Капицын В.М. Социальная работа с мигрантами и беженцами : [Учеб. пособие] / А.А. Акмалова, В.М. Капицын ; [Отв.

- ред. П.Д. Павленко]. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 220 с. – (Высшее образование).
3. Исаев Д.Н. Предупреждение реакций дезадаптации (кризисных состояний) / Д.Н. Исаев // Практична психологія та соціальна робота, 2013. – № 3. – С.56-61.
 4. Капська А.Й. Соціальна робота : [Навчальний посібник] / А.Й. Капська. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
 5. Косянчук І. Гранти для волонтерів / І. Косянчук // Урядовий кур'єр, 11 листопада 2014. – № 209. – С. 5.
 6. Львовчикіна А.М. Етнопсихологія / А.М. Львовчикіна. – К. : МАУП, 2002 – 144 с.
 7. Лэнгле А. Жить осмысленно. Логотерапия : поддержка для жизни [Электронный ресурс] / А. Лэнгле. – Режим доступа <http://hpsy.ru/public/x5143.htm>. – Назва з титул. екрану.
 8. Ольхович О.В. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. Наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.В. Ольхович. – Тернопіль, 2008. – 21 с.
 9. Особова О. Жаль як вимір допомоги / О. Олена // Урядовий кур'єр, 20 листопада 2014. – № 216. – С. 5.
 10. Поліщук І. Життя з чистого аркуша / І. Поліщук // Урядовий кур'єр, 7 листопада 2014. – № 207. – С. 5.
 11. Розпорядження «Про створення штабу з організації роботи щодо підтримки сімей з території південних і східних областей України та затвердження його складу» : Криворізький міський голова ; Розпорядження від 04.06.2014 № 121-р.
 12. Соціальна робота в Україні : [Навчальний посібник] / [І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
 13. Internal Displacement Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map>. – Назва з титул. екрану.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Закон України «Pro zabezpechennja prav i svobod vnutrishn'o peremishhenih osib» [Elektronnij resurs] : Verhovna Rada Ukraïni ; Zakon vid 20.10.2014 № 1706-VII. – Rezhim dostupu <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. – Nazva z titul. ekranu.
2. Akmalova A.A., Kapicyн V.M. Social'naja rabota s migrantami i bezhencami : [Ucheb. posobie] / A.A. Akmalova, V.M. Kapicyн ; [Otv. red. P.D. Pavlenko]. – М. : INFRA-M, 2008. – 220 s. – (Vysshee obazovanie).
3. Isaev D.N. Preduprezhdenie reakcij dezadaptacii (krizisnyh sostojanij) / D.N. Isaev // Praktichna psihologija ta social'na robota, 2013. – № 3. – S.56-61.

4. Kaps'ka A.J. Social'na robota : [Navchal'nij posibnik] / A.J. Kaps'ka. – Kiïv : Centr navchal'noï literaturi, 2005. – 328 s.
5. Kosjanchuk I. Granti dlja volonteriv / I. Kosjanchuk // Urjadovij kur'er, 11 listopada 2014. – № 209. – S. 5.
6. L'ovochkina A.M. Etnopsihologija / A.M. L'ovochkina. – K. : MAUP, 2002 – 144 s.
7. Ljengle A. Zhit' osmyslenno. Logoterapija : podderzhka dlja zhizni [Jelektronnyj resurs] / A. Ljengle. – Rezhim dostupu <http://hpsy.ru/public/x5143.htm>. – Nazva z titul. ekranu.
8. Ol'hovich O.V. Pidgotovka social'nih pracivnikov do roboti z bizhencjami u vishnih navchal'nih zakladah SShA i Kanadi: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ped. Nauk : spec. 13.00.04 “Teorija i metodika profesijnoï osviti” / O.V. Ol'hovich. – Ternopil', 2008. – 21 s.
9. Osobova O. Zhal' jak vimir dopomogi / O. Olena // Urjadovij kur'er, 20 listopada 2014. – № 216. – S. 5.
10. Polishhuk I. Zhittja z chistogo arkusha / I. Polishhuk // Urjadovij kur'er, 7 listopada 2014. – № 207. – S. 5.
11. Rozporjadzhennja «Pro stvorennja shtabu z organizacii roboti shhodo pidtrimki simej z teritorii pivdennih i shidnih oblastej Ukraïni ta zatverdzhennja jogo skladu» : Krivoriz'kij mis'kij golova ; Rozporjadzhennja vid 04.06.2014 № 121-r.
12. Social'na robota v Ukraïni : [Navchal'nij posibnik] / [I.D. Zvereva, O.V. Bezpal'ko, S.Ja. Harchenko ta in.] ; za zag. red. I.D. Zverevoi, G.M. Laktionovoi. – K. : Centr navchal'noï literaturi, 2004. – 256 s.
13. Internal Displacement Map [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/1244-internal-displacement-map>. – Nazva z titul. ekranu.

Luk'yanova K. A. Features of socialpedagogical work with migrants in Ukraine: realities and prospects. The article is devoted the analysis of problem of migrants from the East Ukraine and to the features of socialpedagogical work with them. An author showed the convincing understanding circumstance that the leadthrough of the Anti-terror operation on the east of the Ukraine is resulted in an extraordinarily difficult political and socio-economic situation in our country. It caused the disturbance of socialpsychological state of that part of population, which was forced to migrate to the safe regions of country. In this connection problem of theoretical ground and practical realization of complex of socialpedagogical help, grant, social services migrants and thir families, in author's opinion, takes a leading place in a modern Ukrainian society. An author examines reasons of the different character, which gave a rise to the forced migration of habitants of the Lugansk and Donetsk areas. Basic problems, which violate the normal vital functions of people, and also possible consequences of negative influences, on personality, are marked. The variety of looks in relation to the features of help and functions of social worker with the category of migrants enabled to mark leading directions of help, integration and intercommunication of

which will be instrumental in effective organization and realization of socialpedagogical work. The impressionable layers of population (children, disabled people, older people and others like that), which need the professional, high-quality organized and effective socialpedagogical help of highly skilled specialists utterly, need in the special attention. An author is presents the characteristic features of grant of help migrants at the state level, in the separate regions of country, and also by international and volunteer organizations. Statistical information, which represent consisting of problem both of Ukraine on the whole and in the separate regions, is marked. The lacks of organization of socialpedagogical help, imperfection of it's grant migrants and their families, are resulted in the article. An author is marks suggestions in relation to the features of introduction of the system of support of this category of population, perfection of complex of social services, bringing in to this activity of experimental social workers and social teachers which will be instrumental in overcoming of problems of socialpsychological character and activation of internal potential of personality.

Key words: migration, migrants, socialpedagogical work, socialpsychological help, social rehabilitation, social teacher, social worker.